

Welke waarheid heeft de cie. op tafel gelegd: die van toen of van nu?

De cie. heeft de actuele waarheid van de politiek op tafel gelegd. Die geeft een vertekend beeld van de waarheid van toen en bevat zelfs objectieve onwaarheden. Hier is geen sprake van een doorwrocht en afgewogen rapport over een serie complexe operaties, maar van een politiek statement. Het past in de serie van de Puinhopen van Paars. Het schetst een politiek die los staat van de werkelijkheid, die niets presteert en veel onheil aanricht. Het sluit aan bij en bevestigt een breed gevoelde overtuiging dat de politiek niet deugt, dat de gewone burger (hier de leraar) het slachtoffer is van de overheid en van bestuurs- en managementlagen. Dat leerlingen minder kunnen en weten dan voorheen en meer in het algemeen dat vroeger alles beter was. Waar feiten en cijfers dit beeld bevestigen worden ze gretig gebruikt, waar ze het tegenspreken worden ze gebagatelliseerd. Met dit kamerbrede mea culpa hoopt men waarschijnlijk de kiezersgunst te herwinnen. Gezien de boodschap is de kans daarop klein.

Heeft de commissie de juiste werkwijze gevolgd en is het een solide rapport geworden?

De werkwijze is in procedurele zin wel juist geweest. Men heeft veel betrokkenen gehoord, onderzoeken uitgezet en een rapport gemaakt. Inhoudelijk heeft men gekozen voor een pretentieuze vraagstelling en een doelzoekende aanpak. De beschrijving van de aanleiding van het onderzoek bevatte al het antwoord op de vraag hoe het staat met het voortgezet onderwijs en wat de vernieuwingsoperaties daaraan hadden bijgedragen. Met het onderwijs is het slecht gesteld. Er is immers veel ongenoegen in en over het onderwijs. Het was de commissie al op voorhand duidelijk dat dit het gevolg was van de bekende onderwijsvernieuwingen uit de jaren negentig. Het onderzoek richtte zich dan ook vooral op de vraag hoe het zover had kunnen komen met ons mooie land en vooral wie daaraan schuldigen waren. De onderzoekscommissie ontpopte zich met veel elan als een waar tribunaal. Al ras bleek dat een grote groep vertegenwoordigers van de oude politiek en het onderwijsestablishment fout waren geweest. Een ideale uitkomst voor een collectief reinigingsritueel, waarbij de schuldigen de kans kregen berouw te tonen, wat de meesten overigens verzuimden te doen.

Om uw vraag te beantwoorden, ja het is in politiek opzicht een solide en succesvol rapport. In wetenschappelijk opzicht echter niet. Naast veel waardevolle bevindingen is er gewerkt met enkele onjuiste vooronderstellingen, er is selectief gebruik gemaakt van het onderzoeksmateriaal en ook de beschrijving van een aantal cruciale feiten is niet correct. In mijn bijdrage op uw website heb ik deze punten nader uitgewerkt.

Alles bij elkaar is het politiek een prachtig tijdsdocument. Toch wil ik u even herinneren aan mijn advies in het afscheidsboekje van het PMVO van augustus 2000, toen ook al sprake was van een parlementaire enquête:

“Op het functioneren van alle partijen in de onderwijssector valt ten aanzien van de vernieuwingsprojecten positief en kritisch commentaar te leveren. De meeste al dan niet gewenste of verwachte effecten en neveneffecten van het beleid zijn echter te herleiden tot de constructie van dat beleid zelf. Zelfonderzoek van de politiek strekt zeker tot aanbeveling, maar wanneer men op zoek is naar een objectieve analyse van alle voor- en tegenspoed ligt in dit geval een buitenparlementaire enquête meer voor de hand.” (PMVO.Exit, 2000, p. 28).

Mijn oordeel in één zin over de betekenis van het advies voor het onderwijs: die zal beperkt zijn, de aanbevelingen zijn deels onuitvoerbaar, de politiek bemoeit zich nog steeds volop met het onderwijs, vandaag zelfs met het “hoe” van het aanschaffen van schoolboeken, en de scholen trekken zich daar nog steeds betrekkelijk weinig van aan.